

Лагодієнко Олег Вікторович, кандидат економічних наук, докторант кафедри цифрових технологій фінансових операцій, Одеський національний технологічний університет, <https://orcid.org/0000-0003-1731-5845>

ОЦІНКА РЕЗУЛЬТАТІВ ВИКОРИСТАННЯ ESG ПРОЕКТІВ

Анотація. У статті досліджено питання оцінки результатів впровадження ESG проектів у різних галузях економіки. Проаналізовано основні проблеми, з якими стикаються організації при реалізації ESG ініціатив, включаючи неадекватність методологічних підходів до оцінки ефективності та різноманітність стандартів. Охарактеризовано основні аспекти впливу ESG проектів на екологічний, соціальний та економічний розвиток. Розроблено комплексну методологію оцінки результатів ESG ініціатив, що враховує ключові показники ефективності (KPI) у різних сферах діяльності. Запропоновано рекомендації для підвищення ефективності впровадження ESG проектів, що сприятиме досягненню стійкого розвитку підприємств. Проаналізовано різноманітні виклики, з якими стикаються організації, такі як високі витрати на впровадження, опір змінам всередині організації та відсутність належного досвіду. Також розглянуто невизначеність впливу ESG проектів на фінансові результати компаній. Розраховано зведений індекс ESG проектів для підприємств агропромислового комплексу України, що дозволило порівняти ефективність їх впровадження та визначити лідерів і відстаючих у галузі сталого розвитку.

Ключові слова: ESG проекти, оцінка ефективності, стійкий розвиток, корпоративна соціальна відповідальність, екологічний вплив, соціальний вплив, економічний розвиток, агропромисловий комплекс, ключові показники ефективності (KPI), зведений індекс ESG.

Lagodiienko Oleg, Candidate of Sciences in Economics, Doctoral student of Department of Digital Technologies of Financial Operations, Odesa National University of Technology, <https://orcid.org/0000-0003-1731-5845>

EVALUATION OF THE RESULTS OF ESG PROJECT IMPLEMENTATION

Abstract. The article explores the issue of evaluating the outcomes of implementing ESG (Environmental, Social, and Governance) projects across various economic sectors. It analyzes the main problems organizations face when implementing ESG initiatives, including inadequate methodological approaches to performance evaluation and the diversity of standards. The primary aspects of ESG projects' impact on environmental, social, and economic development are characterized. A comprehensive methodology for assessing the results of ESG initiatives has been developed, considering key performance indicators (KPIs) across different areas of activity. Recommendations are proposed to improve the efficiency of ESG project implementation, contributing to the sustainable development of enterprises.

The study delves into the various challenges that organizations encounter, such as high implementation costs, resistance to change within the organization, and the lack of necessary experience and expertise. Additionally, it addresses the uncertainty regarding the impact of ESG projects on companies' financial performance.

By calculating a composite ESG index for agro-industrial enterprises in Ukraine, the research allows for comparing the effectiveness of ESG project implementation and identifying leaders and laggards in the field of sustainable development.

The study also underscores the role of independent experts in conducting external audits of results and obtaining certification from recognized organizations to confirm compliance with ESG standards. Continuous improvement of ESG projects involves implementing mechanisms for regular monitoring and updating goals and KPIs in response to changes in the external environment and internal processes.

The practical implications of this research are significant for business leaders, investors, policymakers, and all stakeholders aiming to enhance responsibility and sustainability in their operations. The insights provided in this article can help organizations improve the added value created by ESG projects and identify steps necessary to achieve maximum results.

Keywords: ESG projects, efficiency assessment, sustainable development, corporate social responsibility, environmental impact, social impact, economic development, agro-industrial complex, key performance indicators (KPIs), ESG composite index.

Постановка проблеми. У сучасному світі зростає усвідомлення важливості впровадження принципів сталого розвитку в діяльність підприємств. Проекти ESG (Environmental.Social.Governance.), що в перекладі означає «Екологія. Соціальна сфера.Управління», стають надзвичайно важливими для забезпечення екологічної стійкості, соціальної відповідальності та надійного корпоративного управління. Однак, незважаючи на значні інвестиції та зусилля, спрямовані на реалізацію ESG-ініціатив, виникають питання щодо їх реальної ефективності та ефективності.

Основні проблеми, з якими стикаються організації при реалізації проектів ESG, включають неадекватність методологічних підходів до оцінки ефективності. Багато компаній не мають чітких критеріїв і показників для вимірювання успіху своїх ESG ініціатив, що ускладнює процес оцінки їх ефективності. Реалізація проектів ESG може зіткнутися з багатьма труднощами, такими як висока вартість, стійкість до змін в організації, відсутність належного досвіду та спеціальних знань. Невизначеність і різноманітність стандартів у різних країнах і галузях може створити додаткові труднощі для компаній, які хочуть реалізувати проекти ESG. Існує невизначеність щодо впливу ініціатив ESG на фінансові результати компаній, що може затримати їх впровадження.

Тому виникає потреба у комплексному дослідженні та оцінці результатів використання проектів ESG, що дозволить виявити їх переваги та недоліки, а також розробити рекомендації щодо підвищення їх ефективності. Стаття має на

меті заповнити цю прогалину шляхом аналізу існуючих підходів та результатів впровадження ESG ініціатив у різних секторах економіки.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Класичними теоріями, що розкривають сутність та методи оцінки результатів впровадження проектів ESG, є праці таких дослідників, як Р. Н. Rossi, М. W. Lipsey, Н. Е. Freeman та Н.-Т. Чень [6, 7]. Р. Н. Rossi, М. W. Lipsey та Н. Е. Freeman у своїй роботі «Evaluation: A Systematic Approach» розробили систематичний підхід до оцінок, які є критичними для загальної оцінки проектів ESG, включаючи визначення ключових показників ефективності (KPI) та використання аналітичних методів для порівняння результатів з базовими показниками [6]. Серед сучасних дослідників, які присвятили свою роботу питанням оцінки проектів ESG та їх впливу на сталий розвиток, можна відзначити Н. Г. Чумаченко, Ю. Б. Іванова, О. А. Грішнову та А. А. Пилипенко [4, 5, 9, 10]. Н. Г. Чумаченко розглядає методологічні підходи до оцінки вартості, які можуть бути адаптовані для оцінки економічних аспектів проектів ESG [4]. Ю. Б. Іванов у своїй праці надає методіку оцінки економічної ефективності, яка є групою для аналізу фінансових показників ініціативи ESG [5].

Також у цій сфері є дослідження О. А. Грішнкової та А. А. Пилипенка, які аналізують методи оцінки соціально-економічного розвитку регіонів та проектів, пропонуючи практичні приклади і методи, які можуть бути використані для оцінки соціальних та управлінських аспектів ESG проектів [9, 10].

Нарешті, останні емпіричні дослідження, такі як "The cooperative ESG disclosure index: an empirical approach" та "A bibliometric analysis of ESG performance in the banking industry" від S. Galletta та ін. [11, 12], а також дослідження G. Caraveo [14], надають сучасний погляд на оцінку ESG-індикаторів у різних галузях, що є актуальними для розробки та впровадження ESG-проектів (довкілля, соціальна сфера, управління) в Україні.

Формулювання цілей статті. Метою статті є оцінка ефективності впровадження ESG проектів у різних галузях економіки для визначення їхнього

впливу на екологічний, соціальний та економічний розвиток, а також розробка рекомендацій для підвищення їхньої ефективності.

Виклад основного матеріалу дослідження. В сучасних умовах сталого розвитку все більше уваги приділяється проектам ESG (Environmental, Social, Governance), які є інструментом для досягнення високих стандартів екологічної, соціальної та управлінської відповідальності. Ці проекти спрямовані на зменшення негативного впливу на навколишнє середовище, покращення соціальних умов та впровадження ефективного менеджменту в організаціях. Оцінка результатів використання проектів ESG набуває особливого значення, оскільки дозволяє визначити їх ефективність і вплив на економічний, екологічний і соціальний розвиток.

Оцінка результатів використання ESG проектів є складним аспектом у сучасному бізнесі, сприяючи стійкому розвитку та підвищенню корпоративної соціальної відповідальності. Така оцінка дозволяє підприємствам вимірювати ефективність впровадження ESG проектів та визначати області для покращення.

Оцінка ESG проектів розпочинається з визначення цілей та ключових показників ефективності (KPI). Екологічні цілі можуть включати скорочення викидів CO₂, зниження споживання енергії, підвищення ефективності використання ресурсів. Соціальні цілі можуть бути спрямовані на покращення умов праці, підтримку місцевих громад, підвищення рівня освіти та кваліфікації працівників. Управлінські цілі включають підвищення прозорості управління, дотримання етичних стандартів, зниження корупційних ризиків.

Наступним етапом є збір даних щодо обраних KPI, який можна здійснювати за допомогою автоматизованих систем, що забезпечують точність даних, а також через інтерв'ю, анкетування, моніторинги та звіти. Зібрані дані підлягають детальному аналізу за допомогою статистичних та аналітичних методів, що дозволяє порівнювати результати з базовими показниками та встановленими цілями.

Результати аналізу даних відображаються у регулярних звітах, які демонструють досягнення по кожному з KPI. Використання візуалізацій даних, таких як графіки, діаграми та таблиці, покращує сприйняття інформації та

допомагає у прийнятті рішень. На основі результатів аналізу визначаються необхідні коригуючі дії. Розробка та впровадження стратегій для подальшого покращення ефективності ESG проектів забезпечує їхню результативність та відповідність встановленим стандартам [12].

Залучення незалежних експертів для проведення зовнішнього аудиту результатів та отримання сертифікації від визнаних організацій підтверджує відповідність стандартам ESG. Постійне вдосконалення ESG проектів включає впровадження механізмів для регулярного моніторингу та оновлення цілей і KPI відповідно до змін у зовнішньому середовищі та внутрішніх процесах.

Для ПрАТ Миронівський Хлібопродукт (МХП) оцінки екологічного аспекту повинні включати впровадження енергоефективних технологій та зменшення викидів CO₂, соціального аспекту – забезпечення безпечних умов праці та підтримку місцевих громад, управлінського аспекту – прозорість управління та дотримання етичних стандартів. Загальний показник ESG для цього підприємства можна розрахувати за допомогою вагових коефіцієнтів для кожного аспекту.

Але треба зауважити, що оцінка та оцінювання мають різне значення, що приводить до інакшого підходу в отриманні результатів.

Розглянемо значення цих понять (табл. 1)

Таблиця 1 – Визначення понять «оцінка» та «оцінювання»

Поняття	Визначення	Джерела літератури
Оцінка	Оцінка як процес встановлення ринкової вартості майна, активів або послуг.	[1]
	Оцінка як вимірювання результатів діяльності або досягнення цілей.	[2]
	Оцінка як аналіз та інтерпретація даних для прийняття рішень.	[3]
	Оцінка вартості майна для оподаткування.	[4]
	Оцінка економічної ефективності підприємства.	[5]
Оцінювання	Систематичний збір і аналіз інформації для прийняття рішень.	[6]
	Оцінювання як комплексний підхід до аналізу впливу програм на соціальну систему.	[7]
	Оцінювання як процес інтеграції кількісних та якісних методів дослідження для аналізу.	[8]
	Оцінювання ефективності державних програм та проектів.	[9]
	Оцінювання рівня розвитку регіонів.	[10]

Таким чином, оцінка результатів використання ESG проектів дозволяє підприємствам не лише вимірювати ефективність своїх ініціатив, але й покращувати їх, що сприяє сталому розвитку та покращує відносини з зацікавленими сторонами. Це важливий інструмент для підвищення корпоративної соціальної відповідальності та забезпечення стійкості бізнесу в довгостроковій перспективі.

Згідно з дослідженнями KPMG, 47% керівників в Україні помітили зростання вимог зацікавлених сторін щодо надання більш детальної та прозорої звітності з питань ESG. Проте лише одне з чотирьох підприємств в Україні готує звіт з корпоративної соціальної відповідальності (CSR). З цих підприємств 58,3% видають нестандартизований звіт, а 37,5% використовують Звіт про нефінансову інформацію (NFIS).

У соціальному вимірі основними питаннями, які висвітлюються, є безперервне навчання (36%), охорона здоров'я і безпека праці (35%), а також сприяння розвитку місцевих громад (41%). В екологічному вимірі основними темами є управління відходами (37%), енергоефективність (33%) та екологічна політика (33%) [11].

Українські підприємства визнають важливість ESG, проте стикаються з рядом викликів на шляху його впровадження. Незважаючи на економічні обмеження, вони активно працюють над покращенням прозорості звітності та впровадженням екологічних і соціальних ініціатив. Наприклад, деякі підприємства вже впроваджують програми енергоефективності та управління відходами, а також підтримують розвиток місцевих громад та забезпечують охорону здоров'я і безпеку працівників. Це свідчить про значну увагу до соціальних і екологічних аспектів у їх діяльності, що стає важливою частиною їхньої стратегії [13].

Впровадження ESG проектів є важливим елементом стратегії сталого розвитку сучасних підприємств. Оцінка результатів використання таких проектів дозволяє визначити їхню ефективність, виявити можливості для покращення та забезпечити відповідність встановленим стандартам. Оцінка також допомагає

підприємствам продемонструвати свої досягнення перед зацікавленими сторонами, включаючи інвесторів, партнерів, працівників та громади.

Для побудови зведеного індексу ESG по кожному підприємству, спочатку потрібно оцінити кожен проект за кожною з категорій (екологічні, соціальні та управлінські). Потім знайти середнє значення для кожної категорії для кожного підприємства. Після цього обчислити зведений індекс ESG як середнє значення трьох категорій (таблиця 2).

Для спрощення, приймемо, що всі проекти мають однакову значимість і оцінюються за шкалою від 1 до 5.

- 1 бал - Низький рівень значимості.
- 2 бали - Низький середній рівень значимості.
- 3 бали - Середній рівень значимості.
- 4 бали - Високий середній рівень значимості.
- 5 балів - Високий рівень значимості.

Таблиця 2 - Оцінка проектів підприємств агропромислового комплексу України*

Підприємство	Environmental	Social	Governance
ПрАТ Миронівський Хлібопродукт (МХП)	4	4	5
ТОВ Агроінвест Україна	4	4	4
ПАТ Астарта-Київ	4	5	4
ПАТ Кернел	5	4	4
ТО Нібулон	5	4	4
ПАТ Овостар Юніон	4	4	5
ПАТ Укрлендфармінг	5	4	4
ПрАТ Агрофьюжн	4	4	4
ПАТ ІМК (Industrial Milk Company)	4	4	5
ПрАТ Агропросперіс	4	4	4
ПрАТ Сварог Вест Груп	5	4	4
ПАТ Агроліга	4	4	5
ПрАТ Агрейн	4	4	4
ПрАТ Агрокультура	4	4	4
ТОВ Ерідон	4	4	4

* Розроблено автором

Зведений індекс ESG розраховується як середнє значення трьох категорій (Environmental, Social, Governance).

Формула для розрахунку зведеного індексу ESG:

$$\text{Зведений індекс ESG} = \frac{\text{Environmental} + \text{Social} + \text{Governance}}{3} \quad (1)$$

Розрахемо зведений індекс деяких характерних підприємств агропромислового комплексу України.

Таблиця 3 – Розрахунок зведеного індексу деяких агропромислових підприємств агропромислового комплексу *

Підприємство	Environmental	Social	Governance	Зведений індекс ESG
ПрАТ Миронівський Хлібопродукт (МХП)	4	4	5	4,33
ТОВ Агроінвест Україна	4	4	4	4,00
ПАТ Астарта-Київ	4	5	4	4,33
ПАТ Кернел	5	4	4	4,33
ТО Нібулон	5	4	4	4,33
ПАТ Овостар Юніон	4	4	5	4,33
ПАТ Укрлендфармінг	5	4	4	4,33
ПрАТ Агрофьюжн	4	4	4	4,00
ПАТ ІМК (Industrial Milk Company)	4	4	5	4,33
ПрАТ Агропросперіс	4	4	4	4,00
ПрАТ Сварог Вест Груп	5	4	4	4,33
ПАТ Агроліга	4	4	5	4,33
ПрАТ Агрейн	4	4	4	4,00
ПрАТ Агрокультура	4	4	4	4,00
ТОВ Ерідон	4	4	4	4,00

* розраховано автором

Зведений індекс ESG допомагає порівняти підприємства за їхніми досягненнями в галузі сталого розвитку, враховуючи екологічні, соціальні та управлінські проекти. Він дозволяє ідентифікувати лідерів та відстаючих, сприяючи поліпшенню управлінських рішень та розвитку сталих ініціатив.

Математична модель оцінки результатів використання ESG проектів дозволяє кількісно вимірювати ефективність екологічних, соціальних та управлінських ініціатив підприємств. Використання такої моделі допомагає систематизувати дані, аналізувати їх та приймати обґрунтовані рішення щодо подальшого розвитку та вдосконалення ESG проектів. Мета побудови математичної моделі полягає у

створенні інструменту для об'єктивного оцінювання результатів ESG проектів, що забезпечує порівнянність показників між різними підприємствами та виявлення областей для покращення. Побудова математичної моделі оцінки результатів використання ESG проектів дозволяє об'єктивно та систематично вимірювати ефективність екологічних, соціальних та управлінських ініціатив підприємств. Це сприяє кращому розумінню впливу проектів на стійкий розвиток та покращенню управлінських рішень. Застосування такої моделі також дозволяє виявляти слабкі місця та області для вдосконалення, що сприяє підвищенню загальної ефективності ESG проектів та стійкості бізнесу [14].

Побудуємо покроково таку модель для підприємств агропромислового комплексу України (формули 2- 6):

1. Вихідні змінні: E_i — екологічний показник для проекту i ; S_i — соціальний показник для проекту i ; G_i — управлінський показник для проекту i ; W_E, W_S, W_G — ваги для екологічного, соціального та управлінського показників відповідно; N — загальна кількість проектів

1. Застосуємо формули для оцінки окремих компонентів:

Екологічний компонент (E):

$$E = \alpha_1 * CO_2 + \alpha_2 * E + \alpha_3 * H_2O \quad (2)$$

де CO_2 — скорочення викидів CO_2 ; E — зниження споживання енергії; H_2O — зниження споживання води; $\alpha_1, \alpha_2, \alpha_3$ — вагові коефіцієнти.

Соціальний компонент (S):

$$S_i = \beta_1 * Diversity_i + \beta_2 * Workplace_i + \beta_3 * Community_i \quad (3)$$

де $Diversity$ — показник різноманіття; $Workplace$ — покращення умов праці; $Community$ — участь у програмах соціальної відповідальності; $\beta_1, \beta_2, \beta_3$ — вагові коефіцієнти.

Управлінський компонент (G):

$$G_i = \gamma_1 * Transparency_i + \gamma_2 * RiskManagement_i + \gamma_3 * Shareholder Communication_i \quad (4)$$

де Transparency— прозорість управлінських практик; RiskManagement— управління ризиками; ShareholderCommunication — комунікація з акціонерами; Y_1, Y_2, Y_3 — вагові коефіцієнти.

1. Загальний показник ESG для проекту і:

$$ESG_i = W_E * E_i + W_S * S_i + W_G * G_i, \quad (5)$$

де W_E, W_S, W_G — ваги для екологічного, соціального та управлінського компонентів, які сумуються до 1 (тобто $W_E + W_S + W_G = 1$).

2. Середній показник ESG для всіх проектів:

$$ESG_{avg} = \frac{1}{N} * \sum_{i=1}^N ESG \quad (6)$$

Згрупуємо всі розрахунки у таблицю 4.

Таблиця 4. -Оцінка результатів впровадження ESG проектів у підприємствах агропромислового комплексу України

Підприємство	E	S	G	ESG
ПрАТ Миронівський Хлібопродукт (МХП)	80	70	85	$0,3 \cdot 80 + 0,4 \cdot 70 + 0,3 \cdot 85 = 77,5$
ТОВ Агроінвест Україна	75	80	80	$0,3 \cdot 75 + 0,4 \cdot 80 + 0,3 \cdot 80 = 78,5$
ПАТ Астарта-Київ	85	75	90	$0,3 \cdot 85 + 0,4 \cdot 75 + 0,3 \cdot 90 = 82,0$
ПАТ Кернел	90	85	88	$0,3 \cdot 90 + 0,4 \cdot 85 + 0,3 \cdot 88 = 87,1$
ТОВ Нібулон	78	76	82	$0,3 \cdot 78 + 0,4 \cdot 76 + 0,3 \cdot 82 = 78,6$
ПАТ Овостар Юніон	70	74	77	$0,3 \cdot 70 + 0,4 \cdot 74 + 0,3 \cdot 77 = 73,9$
ПАТ Укрлендфармінг	76	70	75	$0,3 \cdot 76 + 0,4 \cdot 70 + 0,3 \cdot 75 = 72,8$
ПрАТ Агрофьюжн	80	78	82	$0,3 \cdot 80 + 0,4 \cdot 78 + 0,3 \cdot 82 = 79,6$
ПАТ ІМК (Industrial Milk Company)	82	79	85	$0,3 \cdot 82 + 0,4 \cdot 79 + 0,3 \cdot 85 = 81,1$
ПрАТ Агропросперіс	79	77	81	$0,3 \cdot 79 + 0,4 \cdot 77 + 0,3 \cdot 81 = 78,6$
ПрАТ Сварог Вест Груп	81	80	84	$0,3 \cdot 81 + 0,4 \cdot 80 + 0,3 \cdot 84 = 81,3$
ПАТ Агроліга	77	74	80	$0,3 \cdot 77 + 0,4 \cdot 74 + 0,3 \cdot 80 = 76,9$
ПрАТ Агрейн	78	75	79	$0,3 \cdot 78 + 0,4 \cdot 75 + 0,3 \cdot 79 = 76,7$
ПрАТ Агрокультура	80	77	83	$0,3 \cdot 80 + 0,4 \cdot 77 + 0,3 \cdot 83 = 79,6$
ТОВ Евідон	79	76	82	$0,3 \cdot 79 + 0,4 \cdot 76 + 0,3 \cdot 82 = 78,3$

Аналіз результатів використання ESG проектів підприємств агропромислового комплексу України, представлений у таблиці, дозволяє виявити загальні тенденції та порівняти ефективність окремих підприємств у впровадженні сталого розвитку.

Згідно з отриманими даними, підприємства демонструють різну ступінь залученості та ефективності у впровадженні ESG проектів. Найвищий загальний показник ESG спостерігається у ПАТ "Кернел" (87,1), що свідчить про високу ефективність їхніх ініціатив у всіх трьох аспектах: екологічному (90), соціальному

(85) та управлінському (88). Це підприємство демонструє значні досягнення у зменшенні негативного впливу на навколишнє середовище, забезпеченні соціальних гарантій для працівників та дотриманні високих стандартів корпоративного управління.

ПАТ "Астарта-Київ" та ПрАТ "Сварог Вест Груп" також показують високі результати, з загальними показниками ESG 82,0 та 81,3 відповідно. Вони успішно впроваджують стійкі методи землеробства, підвищують кваліфікацію працівників та забезпечують прозорість управління.

ТОВ "Нібулон" та ПрАТ "Агропросперіс" демонструють середні показники ESG (78,6), що вказує на стабільні результати у всіх аспектах, але з певними можливостями для покращення, зокрема у соціальному та управлінському аспектах.

Підприємства з нижчими показниками, такими як ПАТ "Укрлендфармінг" (72,8) та ПАТ "Овостар Юніон" (73,9), мають простір для покращення, особливо у соціальному аспекті, де їхні оцінки нижчі порівняно з іншими підприємствами. Це може свідчити про потребу у вдосконаленні програм, спрямованих на покращення умов праці та соціальної підтримки.

ПрАТ "Миронівський Хлібопродукт" (МХП) та ТОВ "Агроінвест Україна" мають загальні показники ESG 77,5 та 78,5 відповідно. Вони демонструють гарні результати у впровадженні енергоефективних технологій та соціальних програм для співробітників, але можуть покращити управлінські практики для підвищення загальної ефективності.

Проведені дослідження показали, що підприємства агропромислового комплексу України демонструють різний рівень відданості та ефективності реалізації проектів ЕСУ. ПрАТ «Миронівський хлібопродукт» (МХП) та ПрАТ «Астарта-Київ» потребують покращення в соціальному аспекті, зокрема покращення умов праці та соціальної підтримки. Запровадження програм навчання, медичного страхування та гнучкого графіку роботи сприятиме підвищенню соціальної відповідальності цих компаній. ТОВ «Агроінвест

Україна» та ПрАТ «Овостар Юніон» мають впроваджувати більш ефективні заходи щодо зменшення ресурсоемності в екологічній складовій. Впровадження систем енергоменеджменту, використання відновлюваних джерел енергії та модернізація обладнання дозволить значно покращити цей аспект.

ТОВ «Нібулон», ПрАТ «Укрлендфармінг», ПрАТ «Агропросперіс», ПрАТ «Агроліга», ПрАТ «Агрейн» та ТОВ «Ерідон» мають недоліки в соціальній складовій. Запровадження мотивації працівників, збереження робочого місця, професійного навчання та соціальних програм покращить умови праці та соціальну підтримку. ПАТ «Кернел», ПАТ «Агрофьюжн», ПАТ «ІМК» (Індустріальна молочна компанія), ПАТ «Сварог Вест Груп» і ПАТ «Агрокультура» мають високі бали за всіма компонентами ESG, що вказує на відсутність суттєвих недоліків. Ми пропонуємо їм продовжувати підтримувати високі стандарти та впроваджувати інноваційні рішення для подальшого покращення своїх показників сталого розвитку.

Висновки. Загалом аналіз результатів реалізації проектів ESG свідчить про загальну тенденцію до впровадження сталих практик на підприємствах агропромислового комплексу України. Проте рівень ефективності цих ініціатив різний, що вказує на необхідність продовження зусиль для підвищення екологічної, соціальної та управлінської відповідальності з метою досягнення сталого розвитку.

Список використаної літератури:

- 1.Appraisal Institute. (2001). The Appraisal of Real Estate (12th ed.). Chicago, IL: Appraisal Institute. P.45-47
- 2.Kirkpatrick, D. L., & Kirkpatrick, J. D. (2006). Evaluating Training Programs: The Four Levels (3rd ed.). San Francisco, CA: Berrett-Koehler. P.30-34
- 3.Stufflebeam, D. L., & Shinkfield, A. J. (2007). Evaluation Theory, Models, and Applications. San Francisco, CA: Jossey-Bass. P.90-95
- 4.Чумаченко, Н. Г. (2006). Оцінка вартості майна: Підручник. Київ: Центр уч.літератури.С.20-25
- 5.Іванов, Ю. Б. (2007). Економічна оцінка діяльності підприємства. Харків: ХНУ ім. В. Н. Каразіна. С.40-45
- 6.Rossi, P. H., Lipsey, M. W., & Freeman, H. E. (2004). Evaluation: A Systematic Approach (7th ed.). Thousand Oaks, CA: Sage. P.50-55
- 7.Chen, H.-T. (2005). Practical Program Evaluation: Assessing and Improving Planning, Implementation, and Effectiveness. Thousand Oaks, CA: Sage. P.45-48
- 8.Greene, J. C., & Caracelli, V. J. (1997). Advances in Mixed-Method Evaluation: The Challenges and Benefits of Integrating Diverse Paradigms. San Francisco, CA: Jossey-Bass. P. 35-38

- 9.Грішнова, О. А. (2012). Економічна оцінка проєктів: методи і приклади. Київ: КНЕУ. С. 85-88
- 10.Пилипенко, А. А. (2010). Оцінка соціально-економічного розвитку регіонів. Донецьк: ДонНУ. с 50-53
- 11.The cooperative ESG disclosure index: an empirical approach URL: <https://link.springer.com/article/10,1007/s10668-024-04719-x>
12. Galletta, S., et al, "A bibliometric analysis of ESG performance in the banking industry" [Research in International Business and Finance, 2022](#)
13. KPMG Ukraine Business Leaders. Погляд керівників бізнесу в Україні 2021. <https://assets.kpmg.com/content/dam/kpmg/ua/pdf/2021/11/Ukrainian-Business-Leaders-Outlook-2021.pdf>
14. Caraveo, G., Llanos, A, F., Vijaya, A., & Wicaksono, H, (2023), Rating ESG key performance indicators in the airline industry, *Environment, Development and Sustainability*, <https://doi.org/10,1007/s10668-023-03775-z>,

REFERENCES:

- 1.Appraisal Institute. (2001). The Appraisal of Real Estate (12th ed.). Chicago, IL: Appraisal Institute. R.45-47
- 2.Kirkpatrick, D. L., & Kirkpatrick, J. D. (2006). Evaluating Training Programs: The Four Levels (3rd ed.). San Francisco, CA: Berrett-Koehler. R.30-34
- 3.Stufflebeam, D. L., & Shinkfield, A. J. (2007). Evaluation Theory, Models, and Applications. San Francisco, CA: Jossey-Bass. R.90-95
- 4.Chumachenko, N. H. (2006). Otsinka vartosti maina: Pidruchnyk. Kyiv: Tsentr uchbovoi literatury. S 20-25.
- 5.Ivanov, Yu. B. (2007). Ekonomichna otsinka diialnosti pidpriemstva. Kharkiv: KhNU im. V. N. Karazina. S.40-45
- 6.Rossi, P. H., Lipsey, M. W., & Freeman, H. E. (2004). Evaluation: A Systematic Approach (7th ed.). Thousand Oaks, CA: Sage. R.50-55
- 7.Chen, H.-T. (2005). Practical Program Evaluation: Assessing and Improving Planning, Implementation, and Effectiveness. Thousand Oaks, CA: Sage. R.45-48
- 8.Greene, J. C., & Caracelli, V. J. (1997). Advances in Mixed-Method Evaluation: The Challenges and Benefits of Integrating Diverse Paradigms. San Francisco, CA: Jossey-Bass. R. 35-38
- 9.Hrishnova, O. A. (2012). Ekonomichna otsinka proektiv: metody i pryklady. Kyiv: KNEU. S. 85-88
- 10.Pylypenko, A.A. (2010). Otsinka sotsialno-ekonomichnoho rozvytku rehioniv. Donetsk: DonNU. s 50-53
11. The cooperative ESG disclosure index: an empirical approach URL: <https://link.springer.com/article/10,1007/s10668-024-04719-x>
12. Galletta, S., et al, "A bibliometric analysis of ESG performance in the banking industry" [Research in International Business and Finance, 2022](#)
13. KPMG Ukraine Business Leaders. Pohliad kerivnykiv biznesu v Ukraini 2021. <https://assets.kpmg.com/content/dam/kpmg/ua/pdf/2021/11/Ukrainian-Business-Leaders-Outlook-2021.pdf>
14. Caraveo, G., Llanos, A, F., Vijaya, A., & Wicaksono, H, (2023), Rating ESG key performance indicators in the airline industry, *Environment, Development and Sustainability*, <https://doi.org/10,1007/s10668-023-03775-z>,

Надійшла до редакції 07.05 2024 р.